

Концептосфера РАДІСТЬ у пареміях англійської, української та польської мов

М. М. Ольхович-Новосадюк

Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, Україна
Corresponding author. E-mail: olkhovych28@gmail.com

Paper received 27.04.20; Accepted for publication 18.05.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-HS2020-230VIII38-10>

Анотація. Стаття присвячена дослідженню емоційної концептосфери РАДІСТЬ на матеріалі паремій з опорними словами *joy / радість / radość* та їхніми дериватами, вилучених із фразеологічних словників та словників прислів'їв і приказок англійської, української та польської мов. Дослідження проведено методом концептуального аналізу, що передбачає експлікацію концептуальних структур, які стоять за відповідними мовними одиницями. Аналіз прислів'їв і приказок у трьох досліджуваних лінгвокультурах дозволив виявити передусім низку паремій, побудованих на контрасті *радість – горе*. Частина паремій описує основні причини радості. Крім того, у багатьох прислів'ях зафіксовано зовнішні ознаки емоції радості та її характеристики за різними параметрами, зокрема ця емоція тісно пов'язана з певним віком людини. Для всіх досліджуваних культур важливою особливістю радості є те, що нею діляться з іншими, спільно переживають; вона відіграє значну роль у взаєминах між людьми.

Ключові слова: емоційний концепт, концептосфера РАДІСТЬ, паремії, скрипти, лінгвокультура.

Вступ. Сучасна лінгвістика виявляє незмінний інтерес до проблем взаємозв'язку мови, культури та свідомості. У наш час перед дослідниками постає завдання на матеріалі широкого кола мов показати, як мовна картина світу відзеркалюється у різних рисах мовної структури.

Дослідження концептів, включаючи концепти емоцій, що поєднують у собі психологічне, когнітивне, лінгвістичне, етнокультурне, є одним з напрямів сучасної лінгвістики та сферою зацікавлень українських мовознавців (А. Белова, М. Жуйкова, С. Жаботинська, С. Мартінек, Ю. Шамаєва, Г. Яворська та ін.), польських науковців (J. Bartmiński, A. Gład, S. Niebrzegowska-Bartmińska та ін.), а також зарубіжних лінгвістів (G. Lakoff, A. Wierzbicka, Z. Kovešes та ін.).

Актуальність дослідження пояснюється інтересом до концептуалізації саме радості як з огляду на її приналежність до базових емоцій, так і у зв'язку з недостатнім ступенем вивчення самого концепту РАДІСТЬ як концепту-максимуму. Дослідження емоційних концептів ускладнюється відсутністю єдиної логічно несуперечливої теорії емоцій, різноманітністю класифікацій емоцій, а також неоднотипністю процесів їхнього означування.

Короткий огляд публікацій по темі. Кінцевою метою концептуального аналізу є побудова концептуальної моделі того інформаційного фрагмента, який фіксується знаком. Для цього всі елементи значення мають бути погруповані, впорядковані та взаємопов'язані. З цією метою використовуються такі концептуальні структури, як ментальні простори, пропозиції, фрейми, скрипти, схеми, прототипи, гештальти тощо. Представники сучасної лінгвістики та інших галузей науки ввели в науковий обіг нові поняття і терміни та висунули цілий ряд теорій: фреймова семантика (Ch. J. Fillmore), теорія прототипів (E. Rosch), теорія когнітивних моделей (G. Lakoff) [13], теорія концептуальної метафори (G. Lakoff, M. Johnson), теорія природної семантичної метамови (A. Wierzbicka) [19], теорії скриптів (R. Schank, R. Abelson) і фреймів (M. Minsky).

Незважаючи на спільні базові характеристики таких когнітивних моделей, як „фрейм”, „сценарій”, „схема”, „план”, „скрипт”, „ментальна модель”, вони

є не різними термінологічними номінаціями одного й того ж поняття, а результатом зусиль науковців якнайточніше пояснити принцип дії ментальних побудов для подання та інтерпретації знань. Найбільшого поширення та подальшої інтерпретації в когнітивній лінгвістиці набув термін *фрейм*, що є гіперонімічним по відношенню до вищезазначених когнітивних моделей гіпонімічного гатунку. *Скрипт* утілює стандартну послідовність подій, що перебувають у взаємопов'язаності та описує ситуацію і може бути розгорнутий у *сценарій*. І навпаки, типовий сценарій може бути поданий у скриптоподібній моделі (G. Lakoff). Структура сценарію містить початкову стадію, послідовність подій і фінальну стадію.

Паремії є мовною фіксацією скриптів, притаманних певній лінгвокультурі. Прислів'я та приказки – один з найдавніших жанрів усної народної творчості. Протягом багатьох століть вони виявляли здатність народу відбирати й осмислювати найхарактерніші, найтиповіші сторони явищ природи, праці, побуту, родинного й суспільного життя і в результаті ставали конденсатором багатоговікового життєвого досвіду, взаємин людей між собою, між класами, між людиною та навколишньою дійсністю [6, с. 9].

Паремія (від грец. *παροιμία*; лат. *parodia*) – в давньогрецькій мові термін використовувався на позначення прислів'їв та приказок; у Новому Завіті – притч [2, с. 380]. Паремії, відзеркалюючи загальнолюдські пріоритети, водночас фіксують національно зумовлені ціннісні уявлення народу про світ і своє буття в ньому. Дослідження прислів'їв та приказок дозволяє окреслити національну логіку (логіко-поняттєву концептуалізацію дійсності) та національну світооцінку (емоційно-оцінну концептуалізацію), а також виявити ієрархію цінностей носіїв певної мови та культури [1, с. 216].

Мета статті – проаналізувати емоційну концептосферу РАДІСТЬ і виявити відповідні культурні скрипти та сценарії, зафіксовані в пареміях англійської, української та польської мов.

Методи та матеріали. Дослідження концептосфери РАДІСТЬ проведено методом концептуального аналізу, що передбачає експлікацію концептуальних структур, які стоять за відповідними мовними одини-

цями. Це дослідження здійснено на матеріалі паремій з опорними словами *radість / radość / joy* та їхніми дериватами, вилучених із фразеологічних словників та словників прислів'їв і приказок англійської, української та польської мов.

Результати та їхнє обговорення. Діалектичний погляд на життя знайшов відображення в пареміях з контрастуванням *radість – горе, нещастя, турботи* тощо. У лексикографічних джерелах англійської, української та польської мов віднайдено найбільшу кількість паремій з цією бінарною опозицією, структура яких побудована на протиставленні:

– *No joy without annoy; Sorrow remembered sweetens present joy; The remembrance of past sorrows is joyful; Joy was born a twin; After joy comes sorrow* [18, с. 249];

– *Радість сієш, горе жнеш; Не зазнавши горя, не знатимеш і радості* [5, с.156]; *Кому радість, а кому й горе; По радості наступає смуток; Лиха та радість, по котрій смуток наступає; Стільки смутку, стільки й радості; Один день смутку довший, як місяць радощів; Більше смутку, як радості!* [5, с.197].

– *Często są radości początkiem żalości; Często nasze radości są przyczyną żalości; Ile radości, tyle żalości; Jednym radość, a drugim smutek; Nie ma radości bez smutku; Nie ma żadnej radości, której by smutek pod rękę nie trzymał; Radość i nieszczęście do pary po świecie chodzą; Po smutku radość, po radości smutek; Zła ta radość, po której żal chodzi* [12, с. 13].

Радість може одночасно переживатися з іншою емоцією, або приходити їй на зміну: *radość przez łzy* ‘радість кризь сльози’ [10, с. 99]; *The joy of grief* ‘Радість – у печалі’ [3, с.286]. Англійська паремія *It is a sad heart that never rejoices* ‘Сумне серце ніколи не знає радості’ [14, с. 354] вживається іронічно та означає те, що навіть песиміст не може постійно бути сумним.

Інша тематична група прислів'їв та приказок характеризує зовнішні ознаки емоції радості. Так, бурхливий зовнішній прояв радості передається у польській мові пареміями: *Z radości mało nie połamał kości* ‘З радості мало не поламав кості’ та *Tak się raduje, że aż przysiaduje* ‘Так радіє, що аж присідає’ [12, с. 13], в українській мові прислів'ям: *Аж мені серце скаче з радості* [8, с. 172], та в англійській мові прислів'ям: *The joy of the heart makes face merry* ‘Радість у серці – обличчя веселе’ [15, с. 255].

Благотворний вплив позитивних емоцій на здоров'я та зовнішній вигляд людини відображений в пареміях *В радості й здоров'ї і кучері бувають, в клопотах і турботах вони випадають; З радості кучері в'ються, а з печалі січуться; Радість красить, а печаль палить* [5, с. 155, 191]; *A merry heart makes a long life* [16, с. 8] ‘Радість на серці – запорука довгого життя’.

Концепт РАДІСТЬ можна охарактеризувати за такими параметрами, як тривалість, інтенсивність, очікуваність, щирість. Так наприклад, короткочасність емоції радості передається польськими прислів'ями [12, с.13]: *Krótką radość, a żal długi; Nic się prędzej nie starzeje jak radość* ‘Ніщо так швидко не старіє, як радість’. Паремія *Radość tym większa, im bardziej niespodziewana* говорить про те, що радість тим більша,

чим неочікуванішою вона є, а *Wielka radość za sześć groszy* [12, с. 13] вживається іронічно в ситуаціях, коли мова йде про щось маловартісне зі значенням ‘мала радість’. В англійській мові функціонують прислів'я *Sudden joy kills sooner than excessive grief* ‘Раптова радість вбиває швидше, ніж велике горе’; *Sorrow doesn't kill, reckless joy does* ‘Не горе вбиває, а безрозсудна радість’ [16, с. 8]. Українське прислів'я *Мабуть, не в серці, а на язичі тільки радість* [4, с. 317] вказує на те, що емоція радості може бути неширокою, показною.

Про те, що для людей важливо спільно переживати емоцію радості чи ділитися нею з іншими наголошують англійські паремії: *Joy shared, joy doubled: sorrow shared, sorrow halved* ‘Розділена радість – подвійна радість, а розділений смуток – вдвічі менший смуток’ [18, с. 249]; *A joy that's shared is a joy made double* ‘Радість, помножена на двох – подвійна радість’; *Joys shared with others are more enjoyed* ‘Радість, розділена з іншими, приносить більшу насолоду’ [3, с. 180].

Прислів'я та приказки про вік людини сповнені філософських роздумів про смисл життя, його скороплинність і сутність, у яких часто присутня опозиція *молодість – старість*:

– *Старість – не велика радість; Старість – не радість, а смерть – не весілля; Молодість буйність, а старість не радість* [7, с.132]; *Молодість бурлива, старість щаслива* [8, с. 206].

– *Starość nie radość* [17, с. 7]; *Starość nie radość (śmierć nie wesele)* [11, с. 434].

– *Happy is he who knows his follies in his youth* [16, с. 8] ‘Щасливий той, хто пам'ятає дурниці, зроблені в молодості’.

Іще одна тематична група паремій вказує на причини радості, а саме цінності, дім, сім'ю, взаємини між людьми, віру в Бога, діяльність, події, явища, речі, які можуть викликати емоцію радості.

Українське прислів'я *Радіє, що на світі живе* [4, с. 216] говорить про те, що життя – найбільший дар і цінність для людини. Християнське розуміння радості у польській мові та культурі передається паремією *Radość i wiara – nierozłączna para* ‘Радість і віра – нерозлучна пара’ [12, с. 13], яка засвідчує те, що для християнина віра в Бога приносить радість духу. Також, в українській та польській мовах функціонує прислів'я на релігійну тематику *Рада б душа в рай, та гріхи не пускають* [7, с.150]; *Rada by dusza do raju, ale grzechy nie puszczają*, [12, с. 13], яке означає, що багато чого в житті бажається, але через об'єктивні причини не може бути досягнутим. В українській мові є прислів'я *Тишитися, як чорт грішною душею* [8, с. 331] зі значенням ‘дуже сильно радіти’ та *Кого Бог засмутить, того і потишить* [8, с. 330], яке говорить про те, що життя приносить нам радість і смуток на череміну. В англійській мові є також паремії про релігію та Бога, але вони не містять лексеми *joy* чи її дериватів, наприклад: *A man without religion is a horse without a bridle* ‘Людина без релігії, як кінь без вуздечки’ [20].

Для української культури сім'я та сімейні взаємини завжди відігравали важливу роль: *Радуйся мати, йде невістка до хати, добра робуха, а не цокотуха* [8, с. 273] – такими словами син сповіщав матері, що його

жінка трудяща, а не балакуча чи сварлива. Також існують паремії на означення стосунків між батьками й дітьми: *Малі діти – ясні зірки, світять і радують у темну ніченьку*; *Рад би небо до дітей прихилити та зорями вкрити* [7, с. 129]; *Рада, наче батька побачила* [4, с. 110].

У англійській мові існує цілий ряд прислів'їв зі словом *joy*, які вказують на те, що подружнє життя, сім'я, діти, дім і домашні тварини приносить людям радість: *A house without a dog, a cat, or a little child is a house without joy or laughter* 'Дім без пса, kota і малої дитини – дім без радості та сміху'; *Marriage halves our griefs, doubles our joys, and quadruples our expenses* 'У подружньому житті горе ділиться пополам, радощі множаться на два, а наші видатки збільшуються вчетверо'; *A cheerful wife is a joy of life* 'Весела дружина – радість життя' [20]; *One year of joy, another of comfort, and all rest of content* 'Один рік радості, другий – утіха, решта – задоволення' – побажання з нагоди одруження, шлюбу [16, с. 8].

Ще одним джерелом радості для людини може бути діяльність, улюблена робота чи навчання, про що говориться в пареміях: *З праці радість, з безділля смуток* [6, с. 280]; *Почнуть робити – аж дух радується, а як сядуть їсти – душа болить* [6, с. 284]; *The soul's joy is doing* 'Радість духу – в діяльності' [3, с. 298]; *A wise teacher makes learning a joy* 'Мудрий вчитель – навчання в радість' [16, с. 8]. У польській мові фразеологізм *radosna twórczość* 'радісна творчість' має іронічне значення 'непотрібна, безсенсовна праця, яка виконується з великим натхненням, але яка ускладнює життя іншим' [17, с. 7].

Красиві речі можуть також приносити людям радість: *A thing of beauty is a joy forever* 'красива річ – радість назавжди; красиве захоплює назавжди' [14, с. 694].

Про те, що природа, пори року, природні явища та об'єкти відіграють важливу роль у житті людей і можуть слугувати джерелом радості, говорить значна кількість паремій, наприклад, українські прислів'я про літо *Бджоли раді цвіту, люди раді меду* [6, с. 182]; про вітер *Вітер надворі – радість і горе* [6, с. 63]; про зиму *Грудень око снігом радує, а вухо морозом рве* [6, с. 88]; про тварин *І цап своєму хвостові рад* [6, с. 171] (говорять про щось непотрібне або про хвалька); *Лис рад готовій дірі, а чоловік готовій хаті* [6, с. 210]. Також англійський фразеологізм *be full of the joys of spring* має жартівливий відтінок значення 'бути в радісному, піднесеному настрої' і дослівно перекладається як 'бути сповненим радощів весни'. В англійській і польській мовах зафіксовані паремії з метафорою троянд: *There is no rose without a thorn* [14, с. 693]; *Niema róży bez kolców (radości bez przykrości)* 'немає троянд без колючок (радості без смутку)' [10, с. 99]. Метафора птаха (жайворонка) присутня в пареміях у всіх трьох мовах: *Radosny jak skowronek* [11, с. 434]; *Narpu as a lark* [14, с. 282]; *Весела, як весняний жайворонок; Весела, як пташка* [4, с. 89].

Також виявлено цілий ряд паремій, які описують соціальні зв'язки між людьми. Так, стара українська

народна мудрість про взаємини між людьми *Панська обіцянка – дурню радість* [5, с. 236] має відповідник у польській мові *Obiecanki casanki, a głupietu radość* зі значенням 'дурний легко вірить обіцянкам' [17, с. 7]. Окрім того, у польській та українській мовах зафіксована паремія про гостинність господарів, які припрошують гостей до столу: *Чим хата багата, тим і рада* [6, с. 136]; *Czym chata bogata (tym rada)* [11, с. 434]. Прислів'я *Рад не рад, а мусів* [9, с. 2]; *Rad nierad* [11, с. 434] означає 'проти власної волі; з примусу'. Паремії *Рад би го в ложці втопити* [9, с. 2]; *Ktoś rad by utopił kogoś w łyżce wody* [17, с. 7] мають значення 'бути сповненим ненависті чи зависті до когось і хотіти помститися'.

Висновки. Значна кількість паремій з концептосферою РАДІСТЬ є свідченням важливої ролі емоції радості в англійській, українській та польській мовах і культурах.

Аналіз прислів'їв і приказок з опорними словами *joy / радість / radość* та їхніми дериватами дозволив виділити основні тематичні групи: паремії, побудовані на контрасті *радість – горе*; ті, які передають зовнішні ознаки емоції радості; ті, у яких зафіксовані характеристики радості за різними параметрами (тривалістю, інтенсивністю, очікуваністю, щирістю тощо); ті, що підкреслюють важливість спільно пережити чи ділитися радістю з іншими; паремії про вік людини; ті, які описують причини радості, а також прислів'я про взаємини між людьми.

Таким чином, пареміологічний матеріал, де концептуалізовані культурні норми, пов'язані з радістю, дає змогу виокремити спільні аспекти досліджуваної емоції в англійській, українській та польській лінгвокультурах: радість – це позитивна емоція, приємне почуття, настрої чи психологічний стан; радість притаманна людині, перебуває у ній, в її душі або серці. Радість, як правило, має свою причину: життя в цілому, дім, родинні, соціальні зв'язки, віра в Бога, природа, діяльність, робота, навчання, подія, красива річ тощо. Проте, інколи радість може бути без вагомої на те причини. Певні періоди в житті людини такі, як дитинство і молодість асоціюються з радістю, а старість – навпаки, не приносить людині радості.

Людина вивляє назовні свою радість, або навпаки стримує, приховує її. Радість може викликати різноманітні тілесні, фізичні реакції та різні психологічні стани. Людина проявляє свою радість за допомогою погляду, міміки, голосу (сміху, вигуків, інтонації), жестів, пози, поведінки. Емоцію радості можна розділити чи спільно пережити з іншими людьми, а також вона є доступною для кожного. Радість характеризується різними параметрами: за своєю інтенсивністю, ступенем прояву, тривалістю, повнотою, щирістю, очікуваністю тощо. Радість супроводжує різні дії людини: вона робить щось з радістю.

Одна з найважливіших особливостей емоцій – їхній індикаторний характер, тобто здатність формуватися по відношенню до ситуацій і подій, які реально в цей час можуть не відбуватися, та існують тільки у вигляді ідеї про пережиті, очікувані чи уявні ситуації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу. – Київ: Логос, 2004. – 284 с.
2. Звонська Л. Л. Енциклопедичний словник класичних мов. – 2-ге вид. випр. і допов. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2017. – 552 с.
3. Модестов В. С. Английские пословицы и их русские соответствия. – М.: Рус. яз: Медиа, 2003. – 467 с.
4. Пазяк М. Українські прислів'я, приказки та порівняння з літературних пам'яток. – К.: Наукова думка, 2001. – 392 с.
5. Пазяк М. Прислів'я та приказки: Взаємини між людьми. – К.: Наукова думка, 1991. – 440 с.
6. Пазяк М. М. Прислів'я та приказки: Природа. Господарська діяльність людини. – Київ: Наук. думка, 1989. – 480 с.
7. Пазяк М. М. Українські прислів'я та приказки: Проблеми пареміології та пареміографії. [Монографія]. – Київ: Наукова думка, 1984. – 202 с.
8. Плав'юк В. С. Приповідки або українсько-народна філософія. – Едмонтон, Альберта, 1946. – 355 с.
9. Франко І. Я. Галицько-руські народні приповідки. - Том 3. Випуск 1 // Етнографічний збірник. – Львів: Етнографічна комісія Наукового товариства імені Шевченка, 1909. – 300 с.
10. Arcta, M. Słownik frazeologiczny. – Warszawa: Wydawnictwo M. Arcta w Warszawie, 1928. – 182 s.
11. Kłosińska, A., Sobol, E., Stankiewicz, A. Wielki słownik frazeologiczny PWN z przysłówiami. – Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN, 2011. – 840 s.
12. Krzyżanowski, J. [red.]. Nowa księga przysłów i wyrażeń przysłowiowych polskich. – Tom III R-Ż. – Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1972. – 996 s.
13. Lakoff, G. Women, Fire and Dangerous Things: What Categories Reveal about Mind. – Chicago: University of Chicago Press, 1987. – 614 p.
14. McGraw-Hill Dictionary of American Idioms and Phrasal Verbs. – The McGraw-Hill Companies, Inc, 2002. – 1080 p.
15. Mieder, W. The Prentice-Hall Encyclopedia of World Proverbs. – New Jersey: Prentice Hall, 1986.
16. Ray, J. A complete collection of English proverbs: Also the most celebrated proverbs of the Scotch, Italian, French, Spanish and other languages. – London, 1818. – 308 p.
17. Skorupka, S. Słownik frazeologiczny języka polskiego. – T. II. – Warszawa: Wiedza Powszechna, 1974. – 906 s.
18. Strauss, E. Dictionary of European Proverbs. – London and New York: Routledge, 1994. – 2200 p.
19. Wierzbicka A. Emotions Across Language and Cultures: Diversity and Universals. – Cambridge: Cambridge University Press, 1999. – 349 p.
20. Website: Inspirational Stories. The Power of Words. Access: <https://www.inspirationalstories.com>

REFERENCES

1. Holubovska, I. O. Ethnical peculiarities of linguistic pictures of the world. – Kyiv: Lohos, 2004. – 284 p.
2. Zvons'ka, L. L. Encyclopedic Dictionary of Classical Languages. – 2-nd edition. – Kyiv: Publishing Center «Kyiv University», 2017. – 552 p.
3. Modestov, V. S. English proverbs and their Russian equivalents. – Moscow: Media, 2003. – 467 p.
4. Paziak, M. Ukrainian proverbs, sayings and comparisons from literary works. – Kyiv: Naukova Dumka, 2001. – 392 p.
5. Paziak, M. Proverbs and sayings: Human relationships. – Kyiv: Naukova Dumka, 1991. – 440 p.
6. Paziak, M. Proverbs and sayings: Nature. Human economic activity. – Kyiv: Naukova Dumka, 1989. – 480 p.
7. Paziak, M. Ukrainian proverbs and sayings: The problems of Paremiology and Paremiography. [The Monograph]. – Kyiv: Naukova Dumka, 1984. – 202 p.
8. Plaviuk, V. Proverbs or the Ukrainian folk philosophy. – Edmonton, Alberta, 1946. – 355 p.
9. Franko, I. Ya. Galician-Rus folk proverbs. – Volume 3. Issue 1 // Ethnographic Collection. – Lviv: Ethnographic Commission of the Shevchenko Scientific Society, 1909. – 300 p.

The conceptsphere JOY in paremia of the English, Ukrainian and Polish languages M. Olkhovych-Novosadiuk

Abstract. Emotions have many aspects, which include feelings and experience, physiology and behaviour, cognitions and conceptualisations. Therefore the language of emotions constitutes an exciting research domain in its own right. The article outlines the results of the study of the emotion conceptsphere JOY based on the material of paremia with the key words *joy / радість / radość* and their derivatives of the English, Ukrainian and Polish languages. The data were drawn from the most authoritative phraseological dictionaries and dictionaries of proverbs and sayings of the three studied languages. The main aim of the research is to analyse the conceptsphere JOY and identify the cultural scripts and scenarios inscribed and encoded in paremia of the English, Ukrainian and Polish linguacultures. The research is conducted using the method of conceptual analysis which is considered to be the basic method of logical analysis of language and cognitive linguistics. The relevance of the research is justified by the integrative cognitive-linguistic-cultural approach to the investigation of the structure and linguistic realization of the emotion conceptsphere JOY in paremia of the Ukrainian, Polish and English languages. It seems important and timely to research the conceptualisation of *joy* with a view to its affiliation to basic emotions and insufficient level of the research by domestic and foreign linguists. Paremia is a linguistic fixation of scripts inherent in a particular linguaculture. Proverbs and sayings are one of the oldest genres of oral folk art. For many centuries, they have shown the ability of people to select and comprehend the most characteristic and typical aspects of the natural phenomena, work, everyday life as well as family and social life. As a result, paremia have become the repository of centuries-old life experience, relationships between people and between man and the environment. Analysis of proverbs and sayings of the English, Ukrainian and Polish linguacultures with the key words *joy / радість / radość* and their derivatives allowed to identify their main thematic groups. First, the most numerous group of proverbs is with the binary opposition *joy – sorrow*. Second, there are paremia which describe outward expressions of the emotion including facial expression, behavioral and physical responses. People usually freely and often excessively express their joy but sometimes the emotion can be controlled, repressed or even hidden. Also, there are paremia which characterise the emotion of joy by various parameters (duration, intensity, expectancy, sincerity etc.). In some paremia joy is related to the specific periods of human life such as childhood, youth and in contrast old age. Moreover, for all the studied cultures the important feature is that the emotion of joy plays a significant role in relationships between people, in particular, to experience or share joy with others. Finally, there are proverbs and sayings which describe the causes of the emotion of joy such as life, family, home, faith in God, different activities, nature, beautiful things etc. The investigation of the emotion conceptsphere JOY is not complete. Further prospects of the research include obtaining and analyzing the data from associative dictionaries as well as from various textual discourses of the English, Ukrainian and Polish languages.

Keywords: *emotion concepts, conceptsphere JOY, paremia, scripts, linguaculture.*